

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-4-68-113>

УДК 338.2:330.341.1

Петрик І.В.

Донецький державний університет управління

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ, ЗАХОДИ З АКТИВІЗАЦІЇ

Анотація. В статті досліджено показники інноваційної діяльності в країні: обсяг загальних витрат за напрямками інноваційної діяльності; обсяг реалізованої інноваційної продукції; кількість патентів на винаходи та корисні моделі; кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи та кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень. Проаналізовано джерела та структуру фінансування інноваційної діяльності. Зазначено, що основною перешкодою запровадження інноваційного розвитку є недостатній обсяг фінансових вкладень. Розроблено модель взаємозв'язку систем інноваційної діяльності і інфраструктури. Виявлено негативні тенденції та проблеми в сфері інноваційної діяльності в Україні. Обґрунтовано шляхи їх вирішення. Зазначено, що особлива роль в активізації інноваційної діяльності повинна відводитися інноваційній інфраструктурі.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, показники інноваційної діяльності.

Petryk Iryna

Donetsk State University of Management

INNOVATIVE ACTIVITY IN UKRAINE: CURRENT TRENDS, PROBLEMS, ACTIVATION ACTIONS

Summary. The main indicators of innovation activity in Ukraine are analyzed: the amount of general expenses in the areas of innovation activity; the volume of realized innovative products; the number of patents for inventions and utility models; the number of organizations that carry out scientific, scientific and technical work and the number of employees involved in the implementation of scientific research; sources of financing for innovation activities. Was found the decrease of all innovation indicators in Ukraine in 2017 compared to 2012. It is noted that innovation activity depends on the peculiarities of formation of regional innovation policy, determination of priorities of innovation development, development of innovative programs and projects. Innovation activities are impossible without an innovative infrastructure that brings together organizations of different types: firms, investors, intermediaries, scientific and government institutions, which cover the whole innovation cycle from the generation of scientific and technical ideas to the implementation of innovation. It is proved that the main source of financing innovative activity in Ukraine is the own funds of enterprises. The problems of innovative development in the country are considered. The main obstacle to the implementation of innovation development is the insufficient amount of financial investments. So necessary for state support of the innovation sector, increasing the share of state participation in financing innovation activities of Ukrainian enterprises, as well as attracting investors, raising the attention of the state and society in general, to the level of innovation, the formation of public-private partnerships, the formation of an innovative culture of the nation. It has been determined that a special role in activating innovation activity should be given to the innovative infrastructure, which is an element of providing the innovation subsystem, and its components organizational, technological, administrative, legal, financial, information provide the continuous work of the innovation cycle.

Keywords: innovations, innovative activity, innovative development, innovation infrastructure, indicators of innovation activity.

Постановка проблеми. Активна участь України у процесах глобалізації та регіональної інтеграції змушує шукати нові шляхи підвищення конкурентоспроможності, випереджального соціально-економічного розвитку. Визнано, що найбільш ефективним та дієвим інструментом задля цього є запровадження інноваційної діяльності у всі сфери діяльності, що зумовлює потребу в розумінні сутності інноваційної діяльності та чинників ефективності її здійснення, впливу на стійкий соціально-економічний розвиток. У зв'язку з чим дослідження показників інноваційної діяльності в Україні, виявлення тенденцій і проблем є доцільним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інноваційного розвитку знайшли своє відображення у працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Серед зарубіжних вчених інноваційні процеси в економіці досліджували Т. Брайан,

Ф. Валенті, П. Друкер, Г. Менш, І. Перлаки, Б. Санто, Р. Солоу, Б. Твіс, Є. Тоффлер, Ф. Хаберленд, В. Хартман, М. Хучек, Й. Шумпетер. Інноваційний розвиток та проблеми управління інноваційними процесами висвітлено в працях таких науковців, як В. Бабич, В. Беседіна, С. Біла, А. Бутов, В. Воротіна, А. Гальчинський, В. Гейц, В. Дятлова, І. Лукінов, О. Лукців, В. Мартиненко, Л. Федулова та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питанням активізації інноваційної діяльності в посткризовій економіці приділено недостатньо уваги для можливості практичної реалізації ефективних заходів з метою впливу на соціально-економічний розвиток регіонів та країни.

Мета статті. Метою дослідження є розробка шляхів вирішення проблем в сфері інноваційної діяльності на засадах аналізу тенденцій за основними показниками.

Виклад основного матеріалу дослідження. За сучасних умов господарювання головною рушійною силою стійкого економічного, соціального та екологічного розвитку територій є процес накопичення та використання знань, що призводить до здатності країни та регіонів генерувати й впроваджувати інноваційні розробки та новітні технології в усі сфери життя за допомогою залучення зусиль усіх учасників науково-технічної діяльності (наука та освіта, органи державного управління та місцевого самоврядування, сектор фінансового забезпечення). Відобразимо схематично зазначений процес у вигляді рис. 1. У зв'язку з чим інноваційна діяльність виступає базовою умовою досягнення стійкого розвитку та функціонування, пріоритетним фактором соціально-економічного розвитку.

Інноваційна діяльність залежить від особливостей формування інноваційної політики, визначення пріоритетів інноваційного розвитку, розробки інноваційних програм і проектів. На жаль, основною невирішеною проблемою залишається дуже низький рівень інноваційної активності країни, саме тому дослідження стану інноваційної діяльності в Україні є доцільним та своєчасним.

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає інновації як введені в обіг новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені інноваційні продукти, інноваційна продукція, технології, продукція або послуги, результати наукових досліджень і розробок, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного, маркетингового або іншого характеру, що поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери та сприяють просуванню технологій, продукції та послуг на ринок [1, с. 1]. Зазначений закон трактує термін «інноваційна діяльність» наступним чином: діяльність, що охоплює усі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні дії, які призводять до здійснення або забезпечують здійснення інновацій і можуть зумовлювати випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг з метою отримання комерційного і (або) соціального ефекту [1, с. 1].

Здійснення інноваційної діяльності неможливо без інноваційної інфраструктури, яка являє собою сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих суб'єктів господарювання та органів управління, організацій, систем, необхідних і достатніх для ефективного здійснення інноваційної діяльності та реалізації нововведень. Інноваційна інфра-

структура об'єднує організації різних видів: фірми, підприємства, інвесторів, посередників, наукові та державні установи, ВНЗ, які своєю діяльністю охоплюють увесь інноваційний цикл – від генерації науково-технічної ідеї до реалізації нововведення. Відобразимо схематично модель взаємозв'язку систем інноваційної інфраструктури (рис. 2).

Поняття «інноваційна інфраструктура» є відносно новим і його поява обумовлена якісними змінами світової та національних економік, оновленням відправних засад ринкових відносин та принципів господарювання, становлення знань як основного фактору економічного розвитку держави [2, с. 44].

Організації інфраструктури реалізують такі основні цілі: підтримка новаторів, винахідників, вчених; генерація малого інноваційного підприємництва; комерціалізація наукових розробок ВНЗ і наукових організацій; надання послуг інноваційному бізнесу з метою підвищення його компетенції. Отже, і процес, і результат діяльності організацій будуть різними залежно від цілей [3, с. 227].

Ми розділяємо думку авторів [4; 5] стосовно завдань, які вирішує інноваційна інфраструктура:

- прискорення соціально-економічного розвитку господарчої структури певного регіону;
- активне застосування у виробництві вітчизняних та зарубіжних науково-технологічних розробок і винаходів з подальшим використанням в економіці власної країни та на зовнішньому ринку;
- розвиток експортної бази і збільшення валютних надходжень у результаті інтенсивнішої інтеграції економіки країни в систему міжнародної торгівлі;
- наповнення внутрішнього ринку конкурентоспроможними товарами та послугами виробничого і споживчого призначення;
- дослідження нових форм господарювання з пристосуванням до сучасних умов світового ринку [4, с. 183];
- інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємств (створення бази даних та веб-сайта про попит та пропозицію на інноваційні продукти, надання доступу до ресурсу всім зацікавленим особам);
- підвищення внутрішньої ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції підприємств;
- просування результатів інноваційної діяльності;
- підготовка спеціалістів у галузі інноваційного менеджменту;

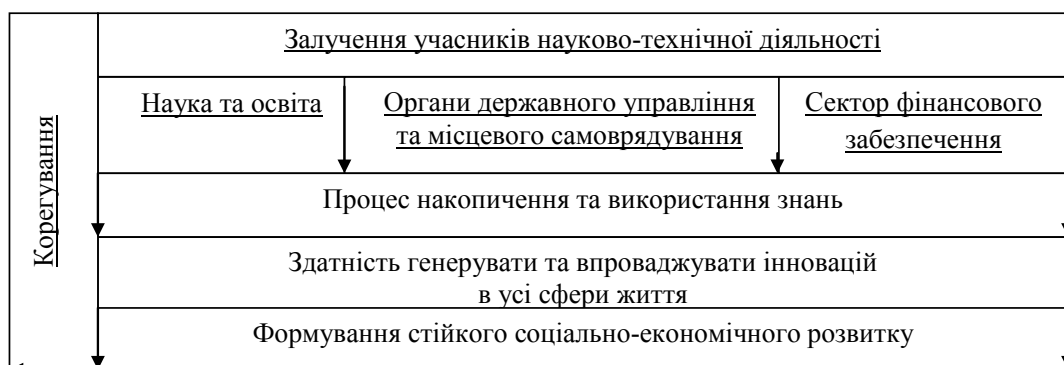

Рис. 1. Вплив інноваційної діяльності на формування сталого соціально-економічного розвитку

Джерело: зроблено автором

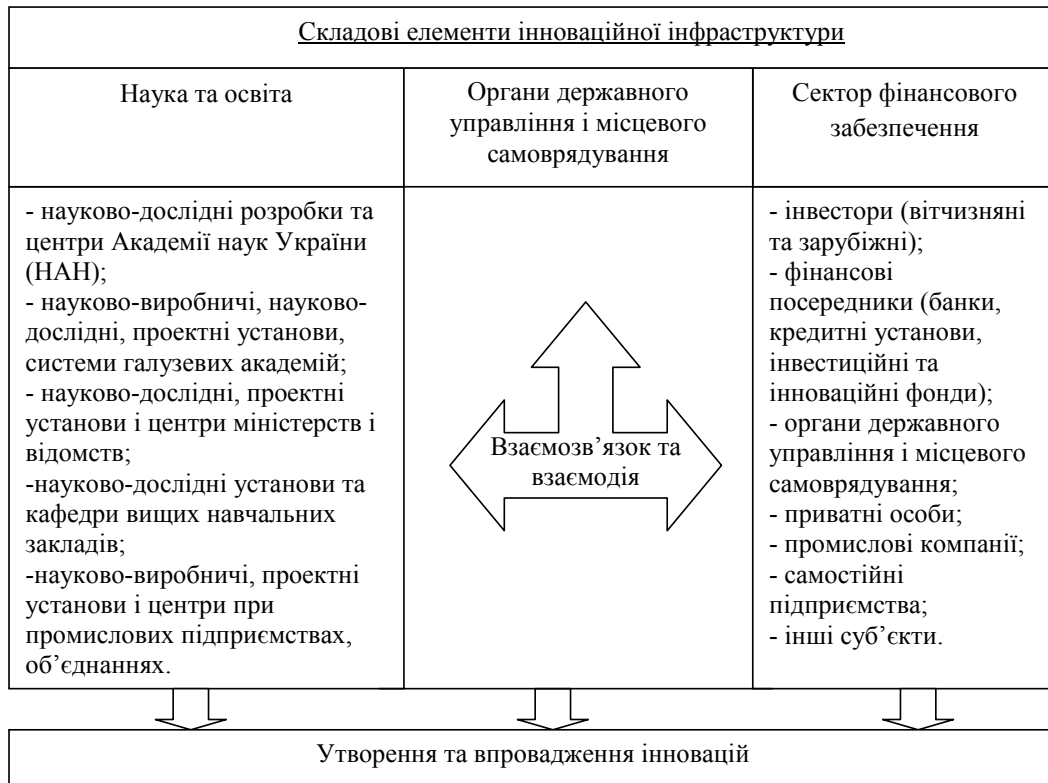

Рис. 2. Модель взаємозв'язку систем інноваційної діяльності і інфраструктури

Джерело: зроблено автором

– фінансово-економічне забезпечення інноваційної діяльності (залучення інвестиційних ресурсів з різних джерел) [5, с. 87–88].

Беручи до уваги вищезазначене, проаналізуємо тенденції інноваційної діяльності регіонів у посткризовій економіці України (таблиця 1-4).

У 2017 році спостерігається зменшення обсягу загальних витрат за напрямками інноваційної діяльності в Україні на -5,57%. Скорочення аналізованого показника простежується у областях: Вінницькій (-76,05%), Донецькій (-49,9%), Житомирській (-85,59%), Закарпатській (-19,9%), Івано-Франківській (-34,16%), Луганській (-93,84%), Миколаївській (-10,3%), Одеській (-89,97%), Полтавській (-45,96%), Рівненській (-84,72%), Херсонській (-63,68%), Хмельницькій (-89,17%), Чернівецькій (-49,5%). У інших областях спостерігається приріст загальних витрат за напрямками інноваційної діяльності у областях: Волинській (+54,89%), Запорізькій (+473,42%), Київській (+58,76%), Кіровоградській (+48,72%), Львівській (+10,49%), Сумській (+139,37%), Тернопільській (+29,22%), Харківській (+20,68%), Черкаській (+34,28%), Чернігівській (+81,68%) та м. Київ (+53,69%).

Ознакою впровадження інноваційного продукту у виробництво є реалізація його на ринку. Що ж стосується загального обсягу реалізованої інноваційної продукції, то у 2017 році, у порівнянні з 2012 роком, на території України спостерігається зменшення даного показника на -50,26%. Тенденція до зниження простежується у таких областях країни: Волинській (-59,35%), Дніпропетровській (-82,4%), Донецькій (-33,63%), Житомирській (-79,24%), Закарпатській (-65,98%), Івано-Франківській (-93,83%), Луганській (-99,53%),

Одеській (-82,25%), Полтавській (-97,04%), Рівненській (-88,96%), Сумській області (-72,78%), Тернопільській (-74,17%), Харківській (-12,58%), Херсонській області (-49,08%), Хмельницькій (-92,3%), Чернівецькій (-64,98%) та м. Київ (-30,95%). Приріст обсягу реалізованої інноваційної продукції за аналізований період спостерігається у таких областях: Вінницькій (+49,27%), Запорізькій (+141,75%), Київській (+21,25%), Кіровоградській (+37,84%), Львівській (+15,95%), Миколаївській (+105,72%), Черкаській (+68,26%), Чернігівській (+81,63%).

Результативність у інноваційній сфері безпосередньо залежить від організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи та кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень. Проаналізуємо зазначені показники (таблиця 2).

В Україні у 2017 році, у порівнянні з 2012 роком, спостерігається скорочення кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи на -17,13%. Зниження зазначеного показника спостерігається у таких областях: Волинській (-25%), Дніпропетровській (-21,74%), Донецькій області (-71,87%), Житомирській (-10%), Закарпатській (-42,86%), Івано-Франківській (-19,05%), Луганській (-61,54%), Миколаївській (-31,58%), Одеській (-11,11%), Полтавській (-4,35%), Рівненській (-8,33%), Харківській (-21,16%), Херсонській (-25%), Черкаській (-20%), Чернівецькій (-21,74%), Чернігівській (-30%) та м. Київ (-7,26%). Збільшення кількості організацій відбулось у областях: Вінницькій (+4,76%), Запорізькій (+6,9%), Кіровоградській (+7,14%), Тернопільській (+8,33%), Хмельницькій (+14,29%).

Таблиця 1

Обсяги загальних витрат та реалізованої інноваційної продукції в Україні

Область	Загальні витрати за напрямками інноваційної діяльності, тис. грн.			Обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис. грн.		
	2012 р.	2017 р.	Зростання/спад 2012-2017 рр.	2012 р.	2017 р.	Зростання/спад 2012-2017 рр.
Вінницька	419277,6	100437,3	0,2395	304640	454738,6	1,4927
Волинська	104640,7	162077,9	1,5489	164390,5	66820,5	0,4065
Дніпропетровська	1120021,9	1127250,7	1,0065	1692408,2	297806,2	0,1760
Донецька	1447628,8	725326,4	0,5010	4974961,6	3301952,6	0,6637
Житомирська	72451	10443	0,1441	751202,7	155944,9	0,2076
Закарпатська	32769,1	26249,6	0,8010	1052479,7	358075,8	0,3402
Запорізька	242990,6	1393360,2	5,7342	1671629,4	4041214,5	2,4175
Івано-Франківська	203824,1	134192,2	0,6584	1707903,8	105412	0,0617
Київська	182470,3	289694,2	1,5876	635502,5	770553,1	1,2125
Кіровоградська	339000,9	504172,2	1,4872	294250,3	405582,7	1,3784
Луганська	328170,8	20219,9	0,0616	2786781,2	13130,9	0,0047
Львівська	280614,4	310047,7	1,1049	658089,2	763079,4	1,1595
Миколаївська	362203,2	324909,6	0,8970	202872,2	417342,6	2,0572
Одеська	1497384,8	150149,8	0,1003	887606,5	157570,2	0,1775
Полтавська	126243,6	68226,6	0,5404	8227802,3	243180,2	0,0296
Рівненська	47873,5	7315,4	0,1528	83944,7	9266,5	0,1104
Сумська	250022,2	598478,2	2,3937	2211054,1	601874,6	0,2722
Тернопільська	84917,9	109734,7	1,2922	491463,9	126930,5	0,2583
Харківська	738232,1	890885,5	1,2068	2878042	2515861,7	0,8742
Херсонська	154584,6	56149,7	0,3632	564792,2	287619,7	0,5092
Хмельницька	225196,2	24552,5	0,1090	360526,1	27769,1	0,0770
Черкаська	92871,9	124705,4	1,3428	346539,2	583087,7	1,6826
Чернівецька	51671	26091,6	0,5050	132229,8	46313,1	0,3502
Чернігівська	39467	71704,2	1,8168	190158,4	345378,5	1,8163
м. Київ	1211013,9	1861162,7	1,5369	2342998,7	1617739,3	0,6905
Україна	9655542,1	9117537,2	0,9443	35614269	17714245	0,4974

Джерело: складено та розраховано за офіційними статистичними даними [7]

Таблиця 2

Кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи та кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень

Область	Кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, од.			Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень та розробок, чол.		
	2012 р.	2017 р.	Зростання/спад 2012-2017 рр.	2012 р.	2017 р.	Зростання/спад 2012-2017 рр.
Вінницька	21	22	1,0476	567	627	1,1058
Волинська	12	9	0,7500	265	314	1,1849
Дніпропетровська	69	54	0,7826	8960	8954	0,9993
Донецька	64	18	0,2813	6540	238	0,0364
Житомирська	10	9	0,9000	304	410	1,3487
Закарпатська	14	8	0,5714	664	562	0,8464
Запорізька	29	31	1,0690	4524	4216	0,9319
Івано-Франківська	21	17	0,8095	783	580	0,7407
Київська	30	30	1,0000	2250	1805	0,8022
Кіровоградська	14	15	1,0714	474	503	1,0612
Луганська	39	15	0,3846	1508	350	0,2321
Львівська	75	75	1,0000	4524	4680	1,0345
Миколаївська	38	26	0,6842	1871	2268	1,2122
Одеська	54	48	0,8889	3024	3003	0,9931
Полтавська	23	22	0,9565	965	1181	1,2238
Рівненська	12	11	0,9167	231	378	1,6364
Сумська	16	16	1,0000	1884	2081	1,1046
Тернопільська	12	13	1,0833	254	361	1,4213
Харківська	189	149	0,7884	17217	14851	0,8626
Херсонська	28	21	0,7500	819	732	0,8938
Хмельницька	7	8	1,1429	146	380	2,6027
Черкаська	25	20	0,8000	808	705	0,8725
Чернівецька	23	18	0,7826	599	809	1,3506
Чернігівська	20	14	0,7000	520	699	1,3442
м. Київ	317	294	0,9274	43326	43587	1,0060
Україна	1162	963	0,8287	103027	94274	0,9150

Джерело: складено та розраховано за офіційними статистичними даними [7]

У 2017 році простежується зменшення кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень та розробок на -8,5% на території України. Зниження аналізованого показника спостерігається у областях: Дніпропетровській (-0,07%), Донецькій (-96,36%), Закарпатській (-15,36%), Запорізькій (-6,81%), Івано-Франківській (-25,93%), Київській (-19,78%), Луганській (-76,79%), Одеській (-0,69%), Харківській (-13,74%), Херсонській області (-10,62%) та Черкаській (-12,75%). Зростання кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень та розробок простежується у областях: Вінницькій (+10,58%), Волинській (+18,49%), Житомирській (+34,87%), Кіровоградській (+6,12%), Львівській (+3,45%), Миколаївській (+21,22%), Полтавській (+22,38%), Рівненській (+63,64%), Сумській (+10,46%), Тернопільській (+42,13%), Хмельницькій (+160,27%), Чернівецькій (+35,06%) Чернігівській (+34,42%), м. Київ (+6%).

Як відомо, правовий захист інновацій відбувається шляхом патентування винаходів та корисних моделей, які мають безпосереднє відношення до інноваційної сфери. Патентування винаходів та корисних моделей є важливою умовою ефективного використання саме тих технологічних новацій, які дозволять створити конкурентні переваги у способах виробництва, використанні матеріалів та видів продукції, а потім реалізувати їх у конкретній господарській діяльності. Патентна система виступає найважливішим механізмом захисту прав інтелектуальної власності, забезпечу-

ючи баланс інтересів суспільства та винахідників. Проаналізуємо кількість патентів на винаходи та корисні моделі в Україні (таблиця 3).

У 2017 році простежується зменшення загальної кількості патентів на винаходи національними заявниками в Україні на -18,57%. Зменшення аналізованого показника спостерігається у наступних областях: Дніпропетровській (-34,33%), Житомирській (-50%), Закарпатській (-51,72%), Київській (-4,55%), Кіровоградській (-28,57%), Луганській (-76,67%), Львівській (-23,19%), Миколаївській (-18,18%), Полтавській (-6,67%), Сумській (-47,06%), Тернопільській (-35,71%), Херсонській (-28,57%), Хмельницькій області (-83,33%), Чернівецькій (-57,14%), Чернігівській (-50%), м. Київ (-8,8%). Збільшення кількості патентів на винаходи спостерігається у областях: Вінницькій (+87,5%), Волинській (+33,33%), Запорізькій (+4,65%), Івано-Франківській (+11,11%), Одеській (+20,55%), Рівненській (+25%), Харківській (+1,5%), Черкаській (+166,67%).

Що ж стосується кількості патентів на корисні моделі, то у 2017 році, в порівнянні з 2012 роком, простежується зменшення на -4%. Зниження даного показника відбулось у областях: Дніпропетровській (-4,76%), Донецькій області (-62,02%), Закарпатській (-1,27%), Івано-Франківській (-9,72%), Київській області (-1,85%), Кіровоградській (-9,3%), Луганській (-69,63%), Миколаївській (-28,68%), Одеській (-11,55%), м. Київ (-9,41%). Не зважаючи на загальну тенденцію до зниження, у деяких областях простежується

Таблиця 3

Кількість патентів на винаходи та корисні моделі (національні заявники)

Область	Патенти на винаходи за регіонами (національні заявники), шт.			Патенти на корисні моделі (національні заявники), шт.		
	2012 р.	2017 р.	Зростання/спад 2012-2017 рр.	2012 р.	2017 р.	Зростання/спад 2012-2017 рр.
Вінницька	16	30	1,8750	432	976	2,2593
Волинська	6	8	1,3333	53	70	1,3208
Дніпропетровська	201	132	0,6567	694	661	0,9524
Донецька	146	40	0,2740	724	275	0,3798
Житомирська	16	8	0,5000	32	51	1,5938
Закарпатська	29	14	0,4828	79	78	0,9873
Запорізька	43	45	1,0465	290	315	1,0862
Івано-Франківська	27	30	1,1111	144	130	0,9028
Київська	44	42	0,9545	162	159	0,9815
Кіровоградська	7	5	0,7143	86	78	0,9070
Луганська	30	7	0,2333	596	181	0,3037
Львівська	69	53	0,7681	387	417	1,0775
Миколаївська	22	18	0,8182	136	97	0,7132
Одеська	73	88	1,2055	407	360	0,8845
Полтавська	15	14	0,9333	277	278	1,0036
Рівненська	4	5	1,2500	146	153	1,0479
Сумська	17	9	0,5294	119	157	1,3193
Тернопільська	14	9	0,6429	312	319	1,0224
Харківська	200	203	1,0150	1170	1307	1,1171
Херсонська	14	10	0,7143	117	126	1,0769
Хмельницька	6	1	0,1667	94	94	1,0000
Черкаська	3	8	2,6667	86	108	1,2558
Чернівецька	14	6	0,4286	212	226	1,0660
Чернігівська	10	5	0,5000	30	50	1,6667
м. Київ	466	425	0,9120	2828	2562	0,9059
Україна	1492	1215	0,8143	9613	9228	0,9600

Джерело: складено та розраховано за офіційними статистичними даними [7]

збільшення кількості патентів на корисні моделі: Вінницькій (+125,93%), Волинській (+32,08%), Житомирській (+59,38%), Запорізькій (+8,62%), Львівській (+7,75%), Полтавській (+0,36%), Рівненській (+4,79%), Сумській (+31,93%), Тернопільській (+2,24%), Харківській (+11,71%), Херсонській (+7,69%), Черкаській (+25,58%), Чернівецькій (+6,6%), Чернігівській (+66,67%).

Оскільки інноваційна діяльність характеризується досить високим ступенем невизначеності й ризику, важливо використовувати різноманітні джерела фінансування для досягнення їхньої гнучкості та адаптивності до вимог ринку [8, с. 106]. Проаналізуємо джерела забезпечення інноваційного розвитку в Україні (таблиця 4).

Таблиця 4

Джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку у 2017 році

Обсяг фінансування	2017 рік	
	тис. грн.	%
За рахунок:		
– власних коштів	7704114,4	84,5
– державного бюджету	227290,5	2,5
– місцевих бюджетів	95584,7	1,0
– позабюджетних фондів	311,7	0,0
– вітчизняних інвесторів	273086,8	3,0
– іноземних інвесторів	107773,0	1,2
– кредитів	594464,5	6,5
– інших джерел	114911,6	1,3
Усього	9117537,2	100,0

Джерело: складено за офіційними статистичними даними [7]

Як бачимо, основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні кошти підприємств (84,5%); лише 2,5% від загального обсягу фінансується за рахунок державного бюджету, а 6,5% за рахунок кредитів; 3,0% – за рахунок вітчизняних інвесторів, 1,2% – за рахунок іноземних.

Отже актуальним на сьогодні питанням є збільшення частки державної участі у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств України, а також залученні інвесторів, підвищення уваги держави та суспільства в цілому до рівня інноваційної діяльності, формування приватно-державного партнерства, формування інноваційної культури нації. Для вдосконалення стимулювання інноваційної діяльності в Україні потрібен новий комплексний механізм стимулювання інноваційного процесу – від фундаментальних досліджень до впровадження розробок у виробництво. Створення такого механізму є доцільним не лише на державному, а й на регіональному рівні.

Слід також відмітити, що існує багато чинників, які перешкоджають здійсненню інновацій, серед яких вчені-науковці виділяють: великі витрати на нововведення, високий економічний ризик, тривалий термін окупності нововведень, нестача інформації про нові технології та ринки збуту, відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами та науковими установами, відсутність кваліфікованого персоналу, відсутність попиту на високотехнологічну продукцію на внутрішньому ринку через домінування галузей, орієнтованих на виробництво низькотехнологічної продукції, несприйнятливості підприємств до нововведень, недостатній рівень

захисту прав інтелектуальної власності тощо. Крім того, не створено помітних податкових і тарифних стимулів для промислових підприємств по інвестиціях в НДДКР і системи компенсації витрат на впровадження інновацій [9, с. 126].

Отже, дані, наведені у таблицях 1-4, свідчать про зниження усіх показників інноваційної діяльності на території України у 2017 році, в порівнянні з 2012 роком, у зв'язку з чим постає питання про розробку заходів, спрямованих на активізацію інноваційної діяльності.

До заходів, які сприяють активізації інноваційної діяльності слід віднести:

- стимулювання попиту на інноваційні продукти, де важливу роль повинні грати різноманітні програми розвитку інноваційної діяльності в регіоні. Крім того, цьому сприятиме і реалізація нових форм територіальної організації;

- підвищення результативності сектору генерації знань. До них слід віднести орієнтування досліджень на проблеми інноваційного розвитку регіону через участь провідних вузів в перспективних асоціаціях, механізми стимулювання партнерства між бізнесом, науковими та освітніми установами;

- зростання ефективності кадрового потенціалу інноваційної діяльності. Перспективними виглядають такі інструменти, як інститути «наставництва» для початківців-інноваторів, освітні програми з підготовки менеджерів для інноваційної діяльності та інші [10, с. 25–26].

На нашу думку, особлива роль в активізації інноваційної діяльності в регіоні повинна відводитися інноваційній інфраструктурі, бо саме вона є елементом забезпечення будь-якої регіональної інноваційної підсистеми, а її організаційно-технологічні, адміністративно-правові, фінансові, інформаційні та інші компоненти забезпечують безперервність інноваційного циклу. Окрім сприяння розвитку інноваційної інфраструктури, ми вважаємо, доцільно впровадження та розробка наступних заходів на державному та регіональному рівні:

- розробка програми інноваційного розвитку для кожного регіону країни, з постійним корегуванням етапів її виконання за необхідністю, а також із зазначенням строків та виконавців, які беруть усю відповідальність за виконання на себе;

- включення загальних положень програми інноваційного розвитку регіону до програми соціально-економічного розвитку регіону та країни;

- створення мережі спеціалізованих інноваційних центрів розвитку у всіх регіонах країни, які безпосередньо пов'язані один з одним;

- підготовка висококваліфікованих спеціалістів з інноваційного розвитку, з подальшим їх працевлаштуванням в інноваційні центри, наукові підрозділи, відділи;

- підтримка та розвиток кооперації між підприємствами, науковими установами, інноваційними центрами та іншими суб'єктами інноваційної діяльності;

- удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності;

- впровадження помітних податкових і тарифних стимулів для промислових підприємств по інвестиціях в НДДКР та системи компенсації витрат на впровадження інновацій.

Висновки і пропозиції. У 2017 році, в порівнянні з 2012 роком, простежується зниження наступних показників інноваційної діяльності в Україні: обсягу загальних витрат за напрямками інноваційної діяльності на -5,57%; обсягу реалізованої інноваційної продукції на -50,26%; кількості патентів на винаходи національними заявниками на -18,57%; кількості патентів на корисні моделі на -4%; кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи на -17,13%; кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень та розробок на -8,5%. Головною причиною зниження зазначених показників є низький рівень фінансування, адже основним його джерелом є власні кошти підприємств (84,5%), в той час, як частка фінансування за рахунок державних коштів складає лише

2,5%. Внаслідок нестабільності банківської системи і високих кредитних ставок, кредитні ресурси не відіграють значну роль у підтримці інноваційних процесів. Отже актуальним на сьогодні питанням є збільшення частки державної участі у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств України, а також залученні інвесторів, підвищення уваги держави та суспільства в цілому до рівня інноваційної діяльності, формування приватно-державного партнерства, формування інноваційної культури нації. Особлива роль в активізації інноваційної діяльності в регіоні повинна відводитися інноваційній інфраструктурі, бо саме вона є елементом забезпечення будь-якої регіональної інноваційної підсистеми, а її компоненти сприяють безперервній роботі інноваційного циклу.

Список літератури:

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 18.02.2019).
2. Малоїван. В.В. Інноваційна інфраструктура: методологічні засади правового регулювання. *Право та інновації*. 2015. № 2(10). URL: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2016/06/Maloivan10.pdf> (дата звернення: 22.02.2019).
3. Рудь Н.Т. Інноваційна інфраструктура регіону: методичні підходи до оцінювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 3(129). С. 224–230.
4. Кузьмін О.Є, Шотік Т.М. Сутність та види інноваційної інфраструктури. *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Сер. Проблеми економіки та управління*. 2008. Вип. 628. С. 180–185.
5. Григоренко Є.О. Розвиток інноваційної інфраструктури як елемента антикризового управління машинобудівними підприємствами. *Вісник Полтавського національного технічного університету імені Ю. Кондратюка. Сер. Економіка і регіон*. 2014. Вип. 5(48). С. 85–89.
6. Дятлова В.В. Інноваційне підґрунтя розвитку зовнішньоекономічної діяльності в сучасних умовах. *Менеджер*. 2017. № 4. С. 9–17.
7. Державна служба статистики в Україні. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 27.02.2019).
8. Даниленко А.І. Ризики та перспективи розвитку України у період посткризового відновлення : монографія. Київ : Ін-т екон. та прогнозування НАН України, 2012. 348 с.
9. Луцків О.М. Інноваційний розвиток регіонів України: тенденції, проблеми та перспективи. *Економічний форум*. 2016. Вип. 2. С. 121–127.
10. Меньшикова В.И. Инновационная деятельность на региональном уровне: современные тенденции, ключевые проблемы, пути активизации. *Российское предпринимательство*. 2014. № 6. С. 20–28.

References:

1. Pro innovatsiynu diyal'nist': Zakon Ukrayiny (2002). [On Innovation Activity: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (accessed 18 February 2019).
2. Maloivan V.V. (2015). Innovatsiyna infrastruktura: metodolohichni zasady pravovoho rehulyuvannya [Innovative infrastructure: methodological principles of legal regulation]. *Pravo ta innovatsiyyi* (electronic journal), vol. 2, no 10. Available at: <http://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2016/06/Maloivan10.pdf> (accessed 22 February 2019).
3. Rud' N.T. (2012). Innovatsiyna infrastruktura rehionu: metodychni pidkhody do otsynuyvannya [Innovative infrastructure of the region: methodological approaches to the evaluation]. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 3, no 129, pp. 224–230.
4. Kuz'min O.Ye, Shotik T.M. (2008). Sutnist' ta vydy innovatsiynoyi infrastruktury [The essence and types of innovation infrastructure]. *Visnyk natsional'noho universytetu «Lviv'ska politekhnika»*, no 628, pp. 180–185.
5. Hryhorenko Ye.O. (2014). Rozvytok innovatsiynoyi infrastruktury yak elementa antykrizovoho upravlinnya mashynobudivnyomu pidpryemstvamy [Development of innovative infrastructure as an element of crisis management by machine-building enterprises]. *Visnyk Poltavskoho natsional'noho tekhnichnoho unyversytetu imeny Yu. Kondratyuka*, vol. 5, no 48, pp. 85–89.
6. Dyatlova V.V. (2017). Innovatsiynne pidgruntya rozvytku zovnishn'oekonomichnoyi diyal'nosti v suchasnykh umovakh [Innovative basis of development of foreign economic activity in modern conditions]. *Menedzher*, no 4, pp. 9–17.
7. Derzhavna sluzhba statystyky v Ukrayini [The State Statistics Service in Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 27 February 2019).
8. Danylenko A.I. (2012). Ryzyky ta perspektyvy rozvytku Ukrayiny u period postkrizovoho vidnovlennya : monohrafiya [Risks and prospects of Ukraine's development in the post-crisis recovery period : monograph]. Kyiv : In-t ekon. ta prohnozuvannya NAN Ukrayiny, 348 p.
9. Lutskiv O.M. (2016). Innovatsiynnyy rozvytok rehioniv Ukrayiny: tendentsiyyi, problemy ta perspektyvy [Innovative development of Ukrainian regions: trends, problems and perspectives]. *Ekonomichnyy forum*, no 2, pp. 121–127.
10. Men'shchikova V.Y. (2014). Ynnovatsiynnaya deyatel'nost' na rehyonal'nom urovne: sovremennie tendentsyyi, klyuchevie problemy, puty aktyvyzatsyyi [Innovative activities at the regional level: current trends, key issues, ways of activation]. *Rossyyskoe predprynimatel'stvo*, no 6, pp. 20–28.